

این قرن

| الفاروق | فواد جراح باشی |

The Century

| Alain Badier | Foad Jarrahbashi |

www.ketab.ir

سرشناسه: بدیو، آلن، Badiou, Alain ۱۹۳۷-م.

عنوان و نام پدیدآور: این قرن/ نوشته آلن بدیو؛ ترجمه فواد جراح‌باشی

مشخصات نشر: تهران: بیدگل، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۷۰ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۹۳-۶۰-۲

یادداشت: عنوان اصلی: Le Siecle.

یادداشت: کتاب حاضر از متن انگلیسی تحت عنوان «The Century» به فارسی ترجمه شده است.

یادداشت: نمایه.

موضوع: قرن بیستم

موضوع: تمدن مدرن

موضوع: علوم سیاسی - فلسفه

شناسه افزوده: جراح‌باشی، فواد، مترجم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ الف۲ب/ CB۴۲۵

رده بندی دیویی: ۹۱۴/۰۳۵

شماره کتابشناسی ملی: ۲۶۶۷۵۳۴

این قرن
آلن بدیو

ترجمه‌ی فواد جراح‌باشی

ویراستار: سروش سمیعی

نمونه‌خوان: مهدی سلیمی

بازخوانی نهایی متن: امین علی‌اکبری

مدیر هنری و طراح گرافیک: سیاوش نصاعدیان

صفحه‌آرایی: آلا شویرز

مدیر تولید: مصطفی شریفی

چاپ: دالاهو، صحافی: کیمیا

چاپ اول، ۱۳۹۴ تهران، ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۹۳-۶۰-۲

|| نشر بیدگل || Bidgol Publishing co. |

تلفن انتشارات: ۲۸۴۲۱۷۱۷، تلفکس: ۲۸۴۲۱۷۱۸

فروشگاه: تهران، خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخر رازی، پلاک ۱۳۷۴

تلفن فروشگاه: ۶۶۴۶۳۵۴۵، ۶۶۹۶۳۶۱۷

www.nashrebidgol.ir

همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

نقد ایده‌ها در این متن‌ها تنها می‌توانست به لطف ناتاشا میشل حاصل آید، او که روزی در برابر تمامی لعن و نفرین‌هایی که نثار انقلاب‌ها و مبارزان شد، و با حقیرا خدای این مبارزان به دست «دموکرات‌ها»ی این روزگار- این رأی را به زبان آورد: «قرن بیستم به وقوع پیوسته است». چهارچوب این سندها در سمیناری نشأت می‌یابد که طی سال‌های تحصیلی ۹-۱۹۹۸، ۱۹۹۹-۲۰۰۰، ۲۰۰۱-۲۰۰۲، در Collège International de Philosophies ارائه شد.

لذا از این کالج، و به‌ویژه از مدیر وقتش، ژان-لودمیلنر، به‌خاطر میزبانی از ایراد عمومی این تأملات قدردانی می‌کنم. از مخاطبان آن سمینار هم، که صرف مساعدت جهان توانست این مسئولیت را معنادار سازد، سپاسگزارم. از ایزابل وودونیز که یادداشت‌های فوق‌العاده‌اش، با ضبط به‌هنگام‌های من و سپس به تحریر در آوردن‌شان، ماده اولیه‌ی این کتاب کوچک را مهیا کردند متشکرم.

فهرست مطالب

۹	یادداشت دبیر مجریه
۱۳	یادداشت مترجم فارسی
۱۷	ترجمه‌ی این قرن
۲۵	۱. در جستجوی یک روش
۳۷	۲. جانور
۵۵	۳. امرسازش نیافته
۷۱	۴. یک جهان نوین، آری، اما چه نسبت؟
۸۳	۵. اشتیاق به امر واقعی و مونثاژ ظاهر
۹۵	۶. یک به دو نیم می‌شود
۱۰۷	۷. سکس در بحران
۱۲۳	۸. آناپاسیس
۱۴۵	۹. هفت واریاسیون
۱۶۱	۱۰. قساوت‌ها
۱۸۵	۱۱. آوانگاردها
۲۰۵	۱۲. امر نامتناهی
۲۲۷	۱۳. ناپدید شدگی مشترک انسان و خدا
۲۴۳	یادداشت‌های مؤلف

یادداشت دبیر مجموعه

يك

"فلاک" سلطان تنها از يك چیز ناشی می‌شود: این که نمی‌تواند با آرامش در يك اتاق بنشیند. پس از چهار قرن، این سطر درخشان از کتاب تأملات پاسکال، هنوز هم ذره‌ای از حقیقت خود را از دست نداده است: در همین لحظه‌ای که این جملات را می‌خوانید، بی‌یون‌ها نفر در سرتاسر جهان، اضطراب سکون و تنهایی خود را با سرب‌گرفتن روی میز، با عوض کردن بی‌هدف کانال‌های تلویزیون، با بطلان کلیک‌های بی‌هدف، با بوق زدن پشت فرمان اتومبیل، با رفت و آمدهای بی‌مقصد هزارتوی منوهای موبایل فراموش می‌کنند. قرن دوزخی ۲۱، تنها راه نجات را در صورت مسأله را بیشتر، رنگارنگ‌تر و هموارتر کرده است، قرن دیجیتال با روشنگری رابه يك شهر بازی بزرگ تبدیل کرده است. در مقابل، تصویر معاصر انسان پاسکال، احتمالاً تصویر انسانی است که به جای بازکردن درها، کلیک کردن همه‌ی لینک‌ها و فشار دادن همه‌ی دکمه‌ها، مردد و با بهره‌ای آرام و چشم‌هایی خیره مثل فرشته‌ی مالیخولیای آلبرشت دورر، پشت همه‌ی این درها و لینک‌ها و دکمه‌ها، در مکتبی طولانی ایستاده است. بالقوه‌گی خیره‌شدن و فکر کردن، و در مقابل، فعلیت بی‌وقفه‌ی انجام دادن و انجام دادن.

دو

در سنت فلسفه‌ی غرب، این تقابل، از همان ابتدا و در جهان یونانی، خود را به هیئت تقابلِ تئوری/پراکسیس نشان داده است. می‌توانیم پیشنهاد کنیم که این تقابل، صورت‌مسأله‌ی اساسی فلسفه‌ی غرب است؛ مسأله‌ای که در دوره‌های مختلف، نام‌های متفاوتی پیدا کرده و باین حال آن‌ها را همچون دانه‌های تسبیح به هم متصل کرده است: بالقوه‌گی/فعلیت ارسطو، سوژه/اژه‌ی کانت، ذهنیت/عینیت هگل یا کل/جزء فلسفه‌ی تحلیلی. همه‌گی نام‌های مختلف همین تنش بر سازنده‌اند. تنها به این معنا و بر اساس همین تنش بنیادین است که می‌توانیم از کلیتی یک پارچه به نام «فلسفه‌ی غرب» سخن بگوئیم. این تنش بنیادی چیزی در حد شرط و زمینه‌ای است که خود تنشی را، اساساً امکان‌پذیر می‌کند، دیالکتیک تاریخی را به راه می‌اندازد، نقد، امکان‌پذیر می‌کند و به اصطلاح زبان‌شناختی‌تر، نفس وجود معنا را ممکن می‌کند. نفییت دارد که انسان به یک تنش هبوط کرده است؛ و اگر برای عقل چیزی باقی مانده باشد که هنوز ارزش حفظ کردن داشته باشد، این چیز یک نا-چیز است. مرده است: انسان نگهدارنده زخم خود است. تئوری پراکسیس یکی از نام‌های بسیار این زخم است.

تصور ما بر این است که جدی‌گرفتن این تنش فلسفه را به بیرون فلسفه، به زندگی، متصل می‌کند؛ تصور ما از تفکر انتقادی هم، چیزی جز این نیست؛ گفتاری که مدام سرگرم تأمل در نفس، شغور بازی با دل-وروده‌ی خود است. تئوری یا دخلی به زندگی دارد، اساساً به هیچ‌دردی نمی‌خورد. تئوری دستی است که باید به جایی بر بخورد.

با این که عنوان تفکر انتقادی ممکن است برای هم کاسه‌کردن چند گفتار نظری به خصوص، یا حتی انگشت‌گذاشتن بر یک سنت فکری خاص، زیادی گل‌وگشاد باشد. که هست. اما انگار چاره‌ای هم نیست، شاید ما هنوز در وضعیتی نیستیم که مقوله‌های مان را تنگ‌تر و معلوم‌تر کنیم. به هر حال، «تئوری پراکسیس» نام مجموعه‌ای است که قرار است بدنه‌ی اصلی کتاب‌های بخش فلسفه در نشر بیدگل را در خود جای دهد.

سه

بخش بزرگ و شاید همه‌ی آنچه، در فارسی، دست‌کم از مشروطه تا امروز، خوانده و نوشته شده است، هرگز از زیر خیمه‌ی سنگین استعاره‌ی ترجمه - به وسیع‌ترین معنای کلمه - بیرون نیامده است. ترجمه، دهان هویت است، زخمی سرگشاده در بدن بادکنک «سوژه‌ی فارسی» است. تجربه‌ی صدساله‌ی تجدد در فارسی، بیش‌از هر چیز، به ما نشان داده است که مرکز "ما" جایی بیرون - از - ما قرار دارد؛ که "ما" در مقام يك "استثنا"ی بزرگ تجربه می‌شود و تحقق عقل، بیش‌از هر چیز، در گرو ر میّت شناختن همین حفره، همین زخم، همین زمین ترجمه است. تفکّر سدوکاو در دیگری است.

سوم، آله ان است که چگونه می‌توان يك حفره را ترجمه کرد؟ مترجم، علاوه بر ادراک فاعل، مل ترجمه است، صاحب فضایی موسوم به «مقدمه‌ی مترجم» هم هست. شاید مقدمه‌ی مترجم همان فضائی است که نخستین نطفه‌های تفکر در آن با پرورده شوند. جایی برای مشق تألیف. دعوت خواهیم کرد تا مقدمه‌ها را بنویسند، بنویسند، پر بارتر و حتی الامکان حجیم‌تر باشند. «مجموعه‌ی تئوری پرسپیس» نام ملی چنین تلاشی است.

حسین نمکین

اسفند ۸۷

یادداشت مترجم فارسی

۱. کتاب حاضر ترجمه‌ای است از Le siècle اثر فیلسوف معاصر فرانسوی، آلبر بدو، که از روی برگردان انگلیسی آن، به قلم آلبرتو توسکانو، با عنوان The Century، صورت پذیرفته است. همان‌طور که در عناوین فرانسوی، انگلیسی اثر مشهود است حروف تعریف «Le» و «The» معرف به نام مؤلف و مترجم انگلیسی از واژگان «siècle» و «Century» - قرن - هستند که در ترجمه‌ی فارسی با ضمیر «این» جایگزین شده‌اند تا منظور از ترجمه فارسی این واژه - قرن بیستم - تا حد ممکن حاصل گردد.

۲. تلاش‌ها برای دست‌یابی به نسخه‌ی اصلی اثر به موجب برخی بدقولی‌ها ناکام ماندند. از این‌رو برگردان حاضر عمدتاً بر مبنای ترجمه‌ی انگلیسی استوار است.

۳. همان‌طور که از فصل نخست برمی‌آید، این کتاب، بر اساس منطق، روش شناختی خود، حاوی نقل‌قول‌های بسیاری از متون متنوع فلسفی، فلسفی، و به‌ویژه ادبی است. از این میان برخی پیش‌تر به فارسی ترجمه شده‌اند که در برگردان حاضر، چه به‌خاطر حفظ یکپارچگی ترجمه (خوب یا بد) و چه (در مواردی) به سبب عدم رضایت از ترجمه‌های موجود، همگی از نو ترجمه شده‌اند؛ لیکن همه‌ی ترجمه‌های مذکور مورد ملاحظه قرار گرفته‌اند.

۴. در طول این اثر مؤلف از برخی اصطلاحات روانکاوانه همچون ظاهر [Semblance]، حکایت [Fiction]، امور سه‌گانه‌ی خیالی، نمادین، واقعی، نمود [Appearance] استفاده می‌کند که آشنایی با مضمون‌شان برای فهم منظور نویسنده ضروری است. اما به دلیل وجود فرهنگ‌های روانکاوانه‌ای که در سال‌های اخیر به فارسی ترجمه شده‌اند^۱ توضیحی در موردشان داده نشده و خواننده در صورت نیاز می‌تواند به آن‌ها رجوع کند.

۵. در متن اثر، یادداشت‌های مؤلف با شماره درون قلاب [] مشخص شده و در سرای کتاب آمده‌اند. زیرنویس‌هایی که با شماره‌ی کوچک و درون قلاب مشخص شده‌اند همگی از آن مترجم فارسی هستند. در متن انگلیسی اثر، یادداشت‌هایی از مترجم انگلیسی نیز وجود داشت که اکثر آیه مسائلی^۲ از زبان فرانسوی به انگلیسی مربوط بود. در دو-سه مورد کتب یادداشت‌ها به کار خواننده‌ی فارسی هم می‌آمدند در قالب زیرنویس‌های مترجم فارسی با ذکر تعلق‌شان به مترجم انگلیسی، ترجمه و گنجانده شده‌اند.

۶. در این ترجمه واژگانی همچون اسان و بشر، بکر و اندیشه، آفریدن و خلق کردن، (به همراه مشتقات‌شان) به یک معنا آورده شده‌اند.

۷. در انتهای متن انگلیسی، «شرحی» بر این کتاب به قلم مترجم انگلیسی آن (آلبرتو توسکانو) آمده بود که بیشتر نوعی «سطح»^۳ می‌نمود تا «شرح»، بنابراین به خواننده در فهم اثر کمکی نمی‌کرد و صرفاً در بر دارنده‌ی ایده‌های مترجم انگلیسی بود در الهام از اثر مؤلف.

۱. در این خصوص می‌توان به منابع زیر رجوع کرد:

پل-لوران اسون، واژگان فروید، ترجمه‌ی دکتر کرامت موللی، نشر نی، چاپ اول ۱۳۸۶.

ژان-پیر کپرو، واژگان لکان، ترجمه‌ی دکتر کرامت موللی، نشر نی، چاپ اول ۱۳۸۵.

دیلان اونز، فرهنگ مقدماتی اصطلاحات روانکاوی لکانی، ترجمه‌ی مهدی رفیع و مهدی پارسا، انتشارات گام نو، چاپ اول ۱۳۸۶.

تا آنجا که به مورد لکان مربوط می‌شود، فرهنگ اخیر (به رغم مقدمه‌ی بی‌ربط و مغلوطن مترجمان اثر) به لحاظ گستره‌ی واژگان کارآمدتر است. در ضمن، ترجمه‌ی اصطلاحات روانکاوانه‌ی موجود در کتاب حاضر لزوماً با مداخل اراده شده در فرهنگ‌های فوق مطبق نیست؛ اما همواره الفاظ رایج‌تر انگلیسی این اصطلاحات، برای تسهیل کار خواننده، در طی متن قید شده‌اند.

حال، به دلیل مواجهه با برخی مسائل فنی و همچنین ضیق وقت از برگردان آن صرف نظر شد و از این رو خواننده در این مجلد صرفاً با درس‌های بدیو درباره‌ی «این قرن» روبروست.

۸. متن فرانسوی خام درس‌گفتارهای آلن بدیو در طول این تأخیر ۴-۵ ساله به دست آمد که جز برای برخی روشنگری‌ها و مقاصد ویرایشی مورد استفاده قرار نگرفت؛ از این رو تأکید می‌شود که این برگردان عمدتاً بر پایه‌ی ترجمه‌ی انگلیسی آلبرتو توسکانو استوار است. در خصوص تأخیر مذکور هم اینکه ترجمه‌ی حاضر به رغم هرجیز در نهایت به همان سالی تعلق دارد که به پایانش منتهی گشت و بس.

۹. ترجمه‌ی این کتاب در اردیبهشت ۱۳۸۸ به پایان رسید، ولی چاپ آن به دلیل مسائل فنی به تأخیر افتاد. با این حال متن حاضر (اعم از ر. نویسنده‌ها و...) و به رغم ویرایش چندباره، در کل همان متن سال ۸۸ است.

فواد جراح باشی (بهمن ۱۳۹۲)